

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu toinen jaosto)

30 päivänä tammikuuta 2002 *

Asiassa T-35/99,

Keller SpA, kotipaikka Palermo (Italia),

Keller Meccanica SpA, kotipaikka Villacidro (Italia),

edustajinaan asianajajat D. Corapi, V. Cappucelli ja M. Merola, prosessiosoite
Luxenburgissa,

kantajina,

joita tukee

Italian tasavalta, asiamiehinään U. Leanza ja O. Fiumara, prosessiosoite
Luxenburgissa,

väliintulijana,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään aluksi G. Rozet ja A. Aresu, ja
sittemmin G. Rozet ja V. Di Bucci, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa kantajat vaativat yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan Italian Keller SpA:lle ja Keller Meccanica SpA:lle myöntämistä ja suunnittelemista tuista 1 päivänä heinäkuuta 1998 tehdyn komission päätöksen 1999/195/EY (EYVL 1999, L 63, s. 55),

**EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN** (laajennettu toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. W. H. Meij sekä tuomarit
K. Lenaerts, M. Jaeger, J. Pirrung ja M. Vilaras,

kirjaaja: H. Jung,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.6.2001 pidetyssä suullisessa
käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskeva lainsäädäntö

Asian kannalta merkitykselliset Sisilian alueen säännökset

- 1 Teollisuudelle, kaupalle, pienteollisuudelle, kalastukseen ja osuuskuntatoimintaan myönnettäviä luottoja koskevista toimenpiteistä 13.12.1983 annetun Sisilian alueen lain nro 119 (Gazzetta Ufficiale della Repubblica italiana nro 51, 21.2.1984, jäljempänä alueellinen laki nro 119/83) 2 §:ssä säädetään, että kyseisen lain säännöksiä sovelletaan ”teollisuusyrityksiin, jotka harjoittavat toimintaansa alueella ja joiden toiminnan tarkoituksena on edistää Sisilian taloudellisia voimavaroja ja työllisyysmahdollisuuksia”. Kyseisen lain 3 §:ssä, sellaisena kuin se on muutettuna työn tuottavuuden edistämiseksi Sisiliassa toteutettavista poikkeuksellisista toimenpiteistä 1.9.1993 annetun Sisilian alueen lain nro 25 (Gazzetta Ufficiale della Regione Siciliana, 6.9.1993, nro 42, jäljempänä alueellinen laki nro 25/93) 31 §:n 1 momentilla, säädetään, että Irfis-Mediocredito della Sicilia SpA:han (jäljempänä Irfis) talletetut käyttövarat käytetään teollisuusyritysten saamien sellaisten tilausten rahoittamiseen, jotka edellyttävät teknisistä syistä pitkiä toimitusaikoja ja/tai erityisen merkittäviä sijoituksia käyttöomaisuuteen.
- 2 Alueellinen laki nro 25/93 annettiin tiedoksi komissiolle, joka hyväksyi sen Italian hallitukselle osoitetulla 3 päivänä maaliskuuta 1994 tekemällään päätöksellä

SG(94) D/3031, valtioneuvosto C 12/92 (ex NN 113/A/93) — Italia — Sisilia (jäljempänä Sisilian järjestelmän hyväksymispäätös). Päätöksessä määrätään muun muassa seuraavaa:

”[— —] Komissio on ilmoittanut 6.5.1992 päivätyllä kirjeellä maanne hallitukselle EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamisesta teollisuuden kehittämiseksi toteutettavista poikkeuksellisista toimenpiteistä (tuki C 12/92) annetun Sisilian alueen lain nro 23/1991 osalta.

[— —]

Kun otetaan kuitenkin huomioon se, että Italian viranomaiset ovat vaatineet komissiota ottamaan kiireellisesti kantaa asianomaisiin toimenpiteisiin, ja lain nro 23/1991 13 §:ään ja lain nro 25/1993 30 ja 31 §:ään liittyvien tietojen saatavuus, komissio on päättänyt poistaa tämän erityiskysymyksen osalta esittämänsä varauksen jäljempänä täsmennetyin edellytyksin. Edellä mainitut säännökset koskevat Sisiliassa toimiville yrityksille kohdistettavia tukitoimenpiteitä, jotka toteutetaan siten, että niille annetaan 30 prosentin ennakko niiden saamien tilausten arvosta alennetulla 4 prosentin korolla. Toimenpiteen perusteluina on tarve korvata se, että valtion poikkeuksellisia tukitoimenpiteitä ei tällä hetkellä sovelleta Etelä-Italiassa, sekä rahan korkea hinta Sisiliassa.

Vaikka tässä tapauksessa ovat kysymyksessä lähtökohtaisesti yhteisön oikeuden vastaiset toimintatuet, komissio on ottanut huomioon kehityksessä jälkeen jääneen ja korkeasta työttömyydestä kärsivän Sisilian taloudelliset ja sosiaaliset olosuhteet.

Näistä syistä ja alueellisia tukia koskeviin poikkeuksiin sovellettavan menetelmän mukaisesti (EYVL C 212, 12.8.1988, s. 2—5) komissio on päättänyt sallia kyseisten tukien osalta poikkeuksen EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan perusteella, koska kyseisillä toimenpiteillä pyritään edistämään elintasoltaan poikkeuksellisen alhaisen ja vakavasta alityöllisyydestä kärsivän alueen taloudellista kehitystä. Jotta kuitenkin vältettäisiin mahdolliset vääristymät, joita markkinoiden normaalille toiminnalle saattaisi aiheutua siitä, että kyseisten toimenpiteiden soveltamista pitkitettäisiin, komissio on päättänyt rajoittaa hyväksymisensä niihin toimenpiteisiin, jotka toteutetaan ennen 31.12.1994 tällä hetkellä käytettävissä olevan 50 miljardin ITL:n (+/- 27 MECU) suuruisen luoton perusteella, ja kieltää näiden säännösten mukaisen jälleentoimituksen mahdollisen jatkamisen.

Komissio haluaa kiinnittää Italian hallituksen huomioon siihen, että kyseisten säännösten soveltaminen edellyttää tiettyjen teollisuuden, maatalouden ja kalastuksen aloja sekä teollisin perustein organisoituja maatalousyrityksiä koskevien yhteisön oikeussääntöjen ja periaatteiden noudattamista — — ”.

- 3 Sisilian alueen lakiin nro 20, joka on annettu 1.3.1995 ja joka on nimeltään ”Teollisuusyritysten tilausten hankkimiseen myönnetyistä luotoista 13.12.1983 annetun alueellisen lain nro 119, sellaisena kuin se on myöhemmin täydennettynä ja muutettuna, yhtenäistäminen ja muuttaminen. 15.5.1991 annetun alueellisen lain nro 27 9 §:n oikeaa tulkintaa koskevat säännöt” (jäljempänä alueellinen laki nro 20/95 tai laki nro 20/95), sisältyy 1 §, joka on otsikoitu ”Alueellisen lain nro 119/1983 3 §:n yhtenäistäminen ja muuttaminen” ja joka on sanamuodoltaan seuraava:

”1. 13.12.1983 annetun alueellisen lain nro 119, sellaisena kuin se on muutettuna 1.9.1993 annetun alueellisen lain nro 25 31 §:llä, 3 §:ssä tarkoitettua rahoitusta myönnetään myös yrityksille, joihin sovelletaan 3.4.1979 annetun lain nro 95 mukaista erityishallintomenettelyä.

2. Ensimmäisessä momentissa tarkoitetuille yrityksille myönnettyyn rahoitukseen liittyy hypoteekkitakauksia, ja etuoikeudet, vaikka ne eivät olisikaan parhaimmassa asemassa olevia etuoikeuksia, yrityksen omaisuuteen siten, että ne ovat enintään 50 prosenttia myönnetystä ennakoista, tai vaihtoehtoisesti, mikäli yritykselle annetaan tähän lupa, 20.1.1979 annetun asetuksen nro 26 2 a §:n mukainen valtiontakaus, 3.4.1979 annetun lain nro 95 mukaisin muutoksin, 50 prosentille myönnetystä ennakosta.”

Sardinian alueen asian kannalta merkitykselliset säännökset

4 Teollisuuden tuotannon ja työllisyyden suojelurahaston perustamisesta 10.12.1976 annetun Sardinian alueen lain nro 66 (Bolletino Ufficiale della Regione Autonoma della Sardegna nro 1054, 14.12.1976, jäljempänä alueellinen laki nro 66/76 tai laki nro 66/76) 1 §:ssä säädetään väliaikaisen rahaston perustamisesta suojelemaan teollisuuden tuotantoa ja työllisyyttä ja helpottamaan niiden yritysten palautumista rahoitukselliseen, tekniseen ja taloudelliseen tasapainoon, joiden lain mukainen kotipaikka ja toimitilat sijaitsevat Sardiniaassa ja joilla on vaikeuksia jatkaa toimintaansa, vaikka niillä on tietty tuotannollinen arvo. Tällainen rahasto on perustettu muun muassa Società Finanziaria Industriale Rinascita Sardegna (jäljempänä Sfir).

5 Italian viranomaiset ilmoittivat Sardinian tukijärjestelmän komissiolle 3.8.1984. Italian viranomaiset toimittivat 28.6.1985 päivätyllä muistiolla komissiolle luonnoksen alueellisen lain nro 66/76 soveltamisohjeista seuraavin täsmennyksin:

”Lainoja voivat saada vain sellaiset pienet ja keskisuuret yritykset, joiden käyttöomaisuus on enintään 7 miljardia Italian liiraa ja henkilöstö enintään 100 työntekijää [Possono beneficiare dei mutui soltanto le piccole e medie imprese, aventi investimenti fissi non superiori a 7 miliardi di Lire e nei limiti di 100 addetti.]”

- 6 Komissio teki tämän tukijärjestelmän hyväksymisestä päätöksen, joka annettiin tiedoksi 25.7.1985 päivätyllä muistiolla SG(85) D/9533 (jäljempänä Sardinian järjestelmän hyväksymispäätös). Päätös on sanamuodoltaan seuraava:

”[— —] Ilmoitan teille kunnioittavasti, että kun otetaan huomioon järjestelmiin aluehallinnon antamilla soveltamisohjeilla tehdyt muutokset, komissio on katsonut asianmukaiseksi poistaa varaumansa, jotka koskevat alueellisen lain nro 66/1976 ja alueellisen lain nro 31/1983 14 §:n mukaisia toimenpiteitä. Komissio on tutkimuksessaan ottanut erityisesti huomioon sen, että kyseessä ovat kaksi pienten ja keskisuurten yritysten hyväksi luotua järjestelmää, että edunsaajan maksaman koron korkokanta on yleensä noin 8 prosenttia, että rahoitus voidaan myöntää kullekin yritykselle vain kerran ja että nämä yritykset toimivat näillä aloilla lähinnä paikallisesti epäedullisessa asemassa olevalla alueella [— —].

Vaikeuksissa olevia yrityksiä koskevan lain nro 66/1976 osalta komissio on ottanut huomioon tuensaaajayritysten kokoa koskevat rajoitukset (enintään 100 työntekijää ja käyttöomaisuuden määrä 7 miljardia ITL), sen, että tämä järjestelmä ei ole päällekkäinen muiden päämääriltään samanlaisten tukien kanssa, sekä sen, että kemian alan ja synteettisiä kuituja valmistavat yritykset samoin kuin tekstiili- ja vaatetusala eivät lähtökohtaisesti voi saada tukea tästä järjestelmästä [— —].

[— —]

Komissio on siis päättänyt lopettaa ETY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan perusteella Sardinian alueellisen lain nro 26/84 49 §:n osalta aloitetun menettelyn. [— —]”.

- 7 Sardinian autonomisen alueen Giunta antoi 22.10.1985 virallisesti alueellisen lain nro 66/76 soveltamisohjeet, jotka olivat täysin samat kuin ne, jotka oli hyväksytty Sardinian järjestelmän hyväksymispäätöksen yhteydessä. Giunta antoi kuitenkin 6.11.1986 tekemällään päätöksellä uusia kyseistä lakia koskevia soveltamisohjeita. Uusien soveltamisohjeiden 2 §:ssä määrätään seuraavaa:

”Rahoitusta voidaan myöntää ainoastaan sellaisille pienille ja keskisuurille yrityksille, joiden käyttöomaisuus on enintään 7 miljardia liiraa taseen loppusumman, teknisten nettokuoletusten ja mahdollisten rahan arvon muutosten perusteella laskettuna. Rahoitus suhteutetaan 100 työntekijän enimmäismäärään.”

- 8 Näitä soveltamisohjeita muutettiin tämän jälkeen uudelleen Sardinian autonomisen alueen Giuntan 23.6.1992 ja 1.6.1993 tekemillä päätöksillä. Alueellisen lain nro 66/76 soveltamisohjeissa asetetut edellytykset, sellaisina kuin ne ovat muutettuina, ovat seuraavat: rahoitusta myönnetään vain yrityksille, joiden käyttöomaisuus on enintään 80 miljardia Italian liiraa (ITL); on noudatettava työntekijöiden määrän ja rahoituksen yksikkömäärän välistä suhdelukua (65 miljoonaa ITL henkilöä kohti); yrityksessä saa olla enintään 100 työntekijää. Näitä uusia soveltamisohjeita ei annettu komissiolle tiedoksi ennen niiden täytäntöönpanoa.

Vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevat yhteisön suuntaviivat

- 9 Vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevissa suuntaviivoissa (EYVL 1994, C 368, s. 12, jäljempänä vaikeuksissa olevia yrityksiä koskevat suuntaviivat), sellaisina kuin ne

ovat muutettuina vuonna 1997 (EYVL 1997, C 283, s. 2), täsmennetään muun muassa, että rakenteen uudistamiseksi myönnettävät tuet voidaan hyväksyä vain, mikäli tietyt tarkasti määritetyt edellytykset täyttyvät. Tässä yhteydessä esitetyn rakenneuudistussuunnitelman on täytettävä erityisesti kaikki seuraavat yleiset edellytykset:

”i) Elinkelpoisuuden palauttaminen

Kaikkien rakenteen uudistamista koskevien suunnitelmien ehdoton edellytys on se, että niillä on voitava palauttaa yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuus kohtuullisessa ajassa yrityksen tulevia toimintaedellytyksiä koskevien realististen odotusten perusteella. Rakenteen uudistamiseksi tarkoitettu tuki on siis liitettävä toteuttamiskelpoiseen rakenteen uudistamista tai saneerausta koskevaan suunnitelmaan, joka on esitettävä komissiolle kaikin tarvittavin täsmennyksin. [— —] Jotta rakenneuudistussuunnitelma täyttäisi elinkelpoisuutta koskevan perusteen, sen on oltava sellainen, että yritys kykenee kattamaan kaikki kustannuksensa, mukaan luettuna kuolelutukset ja muut rahoitusmenot, ja sen on mahdollistettava lisäksi vähimmäistuotto pääomalle sen takaamiseksi, että yritys ei tarvitse lisätukea rakenneuudistusohjelman toteuttamisen jälkeen ja että se pystyy omin resurssein kohtaamaan markkinoilla vallitsevan kilpailun [— —].

ii) Kilpailun perusteettoman vääristymisen välttäminen

Toinen rakenteen uudistamiseksi tarkoitetuille tuille asetettu edellytys on se, että toteutetaan sellaisia toimenpiteitä, joilla lievennetään niin suuressa määrin kuin mahdollista kilpailijoille aiheutuvia epäedullisia vaikutuksia. Muussa tapauksessa tuki on ’yhteisön edun vastainen’, eikä sille voida myöntää poikkeusta perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella. Jos objektiivinen arviointi kysynnän ja tarjonnan tilanteesta osoittaa, että Euroopan yhteisön relevanteilla markkinoilla, joilla tuensaaja toimii, on rakenteellista ylituotantoa, rakenteen uudistamista koskevalla suunnitelmalla on suhteessa saadun tuen määrään osallistuttava Euroopan yhteisön relevanttien markkinoiden

rakenteen uudistamiseen supistamalla tuotantokapasiteettia tai lakkauttamalla se lopullisesti. [— —] Periaatetta, jonka mukaan kapasiteettia on vähennettävä suhteutetusti, voidaan lieventää, mikäli kapasiteetin vähentäminen tällä tavoin saattaa johtaa markkinoiden rakenteen ilmeiseen heikentymiseen esimerkiksi siten, että luodaan monopoli tai tiukka oligopolitilanne. [— —]

iii) Tuen suhteuttaminen rakenteen uudistamisen kustannuksiin ja siitä saatavaan hyötyyn

Toteutettavan rakenteen uudistamisen mahdollistamiseksi tarvittavan tuen määrä ja osuus rahoituksesta on rajoitettava mahdollisimman vähäiseksi, ja niiden on oltava suhteessa yhteisön odottamaan hyötyyn. Näin ollen tuensaajien on tavallisesti osallistuttava merkittäväällä tavalla rakenteen uudistamista koskevan suunnitelman rahoitukseen omilla varoillaan tai ulkopuolisella markkinaehtoisella rahoituksella [— —]”.

Alueellisia tukia koskevat komission tiedonannot ja suuntaviivat

10 Perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan soveltamista alueellisiin tukiin koskevan komission tiedonannon (EYVL 1988, C 212, s. 2) I.6 kohdassa täsmennetään seuraavaa:

”[— —] tietyt alueet saattavat olla kulujen ja infrastruktuurin kannalta niin epäedullisessa asemassa, että olemassa olevienkin sijoitusten suojeleminen on äärimmäisen vaikeaa. Kehityksen ensimmäisissä vaiheissa olemassa olevien sijoitusten ylläpitäminen, mahdollisesti lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä, saattaa olla välttämätön edellytys uusien sijoitusten houkuttelemiseksi, ja nämä

puolestaan edesauttavat alueen talouden nousua. [— —] Näiden alueiden erityisvaikeuksien vuoksi komissio voi poikkeuksellisesti sallia tietyt toimintatuet näillä alueilla 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan perusteella seuraavin edellytyksin: [— —] tukia ei saa myöntää vaikeuksissa oleville yrityksille myönnettäviä tukia koskevien erityissäntöjen vastaisesti; [— —]”.

Käsiteltävän asian taustalla olevat tosiseikat

- 11 Molemmat kantajat, Keller SpA (jäljempänä Keller) ja Keller Meccanica SpA (jäljempänä Keller Meccanica) kuuluivat nyt käsiteltävän kanteen nostamishetkellä Keller-yhtymään, joka valmistaa rautateiden liikkuvaa kalustoa. Kellerin kotipaikka on Sisiliassa, ja sen henkilöstömäärä on 294. Kellerin 100-prosenttiossa määräysvallassa olevan Keller Meccanican kotipaikka on Sardiniassa, ja sillä on 319 työntekijää. Huomattava osa kyseisten yhtiöiden toiminnasta perustui Ferrovie dello Staton (Italian valtionrautatiet) tekemiin tilauksiin. Yhtiöiden tarjouksia oli hyväksytty myös tietyissä muissa jäsenvaltioissa, muun muassa Saksassa järjestetyissä tarjouskilpailuissa. Rautateiden liikkuvan kaluston kysyntä romahti kuitenkin 1990-luvun alussa merkittäväällä tavalla. Samaan aikaan kantajien velkaantuneisuus lisääntyi eksponentiaalisesti. Molemmat kantajat asetettiin erityishallintoon 16.6.1994 ja 3.8.1994 päivätyillä ministeriön päätöksillä erityishallintoa koskevasta järjestelmästä 3.4.1979 annetun lain nro 95/79 (Gazzetta Ufficiale della Repubblica italiana nro 94, 4.4.1979, jäljempänä laki nro 95/79) mukaisesti.
- 12 Erityishallinnon esittämä elvytysohjelma, joka perustui kummankin kantajan jo saamiin tilauksiin, hyväksyttiin 22.12.1994 tehdyllä ministeriön päätöksellä (jäljempänä elvytysohjelma). Muut Keller-yhtymän yritykset asetettiin konkurssiin. Tässä yhteydessä Keller sai rahoituksena muun muassa Irfisin edullisin ehdoin myöntämän 33 839 miljoonan ITL:n suuruisen lainan ja Keller Meccanica

Sfirsin edullisin ehdoin myöntämän 6 500 miljoonan ITL:n suuruisen lainan. Molemmat lainat myönnettiin Italiassa lainojen myöntämishetkellä voimassa ollutta viitekorkoa (11,35 prosenttia vuonna 1995) alemmalla korolla (4 ja 5 prosenttia).

- 13 Irfis sitoutui tarkemmin sanoen 29.12.1994 päivätyllä sopimuksella avaamaan Kellerille luoton alueellisen lain nro 25/93 mukaisesti. Sopimus tehtiin elvytysohjelman perusteella, jotta määrältään 126 131 miljoonan ITL:n suuruiset jo saadut tilaukset kyettäisiin toimittamaan. Sen jälkeen kun osapuolet olivat todenneet, että valtiontakausta ei voitu saada, ne muuttivat 22.12.1995 tehdyllä sopimuksella alkuperäisen sopimuksen mukaisia takauksen muotoja, mutta rahoituksen ehdot pysytettiin muilta osin ennallaan. Luotto myönnettiin huhtikuussa 1996.
- 14 Sfirs myönsi 14.12.1995 tehdyllä sopimuksella Keller Meccanicalle alueellisen lain nro 66/76 2 artiklan a alakohdan nojalla lainan, jotta elvytysohjelma kyettäisiin toteuttamaan.
- 15 Italian hallitus ilmoitti 12.4. ja 2.5.1996 päivätyillä kirjeillä komissiolle aikomuksestaan myöntää kantajille valtiontakaukset edellä mainittujen edullisin ehdoin myönnettyjen lainojen osalta.
- 16 Sisilian aluehallinto katsoi 20.9.1996 päivätyssä muistiossaan, joka oli otsikoitu ”EY — Alueellinen laki 1.3.1995 Valtiontuki Keller-yhtymälle (tuki nro 316/96)” ja joka oli osoitettu Italian teollisuutta, kauppaa ja pienteollisuutta koskevista asioista vastaavalle ministeriölle ja toimitettiin myöhemmin komissiolle, että ”alueellisella lailla nro 20/95 on ulotettu alueellisen lain nro 25/93 31 §:n mukaiset edut koskemaan erityishallinnossa olevia yrityksiä lyhennyksiksi jo hyväksytyille mutta vielä käyttämättömille luotoille”.

- 17 Koska Italian viranomaiset toimittivat riittämättömiä tietoja ja koska ilmoitetut toimenpiteet herättivät komissiossa vakavia epäilyjä, se päätti 5.3.1997 aloittaa EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa (josta on tullut EY 88 artiklan 2 kohta) tarkoitetun menettelyn, joka koski Irfisin Kellerille edullisin ehdoin myöntämää lainaa, jonka vuosikorko oli 4 prosenttia, Sfirsin Keller Meccanicalle edullisin ehdoin myöntämää lainaa, jonka vuosikorko oli 5 prosenttia, ja suunnitelmaa myöntää Kellerille ja Keller Meccanicalle valtiontakaus, joka kattaisi 50 prosenttia edellä mainituista edullisin ehdoin myönnettyistä lainoista.
- 18 Jäljennös komission Italian viranomaisille osoittamasta kirjeestä julkaistiin 7.5.1997 *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* (EYVL C 140, s. 12). Komissio ei saanut hallinnollisen menettelyn aikana huomautuksia kolmansilta osapuolilta. Italian viranomaiset esittivät 19.5.1997 päivätyssä kirjeessään huomautuksensa menettelyn aloittamisesta. Ne liittivät kyseiseen kirjeeseen Sisilian aluehallinnon 21.4.1997 päivätyyn kirjeen, jossa täsmennettiin muun muassa seuraavaa:

”[— —] Kyseessä on vuonna 1983 annettu alueellinen laki nro 119, jota on muutettu vuonna 1993 alueellisella lailla nro 25, jonka yhteydessä Irfis on täydentänyt lainaoperaatiota Euroopan unionin asettamien ehtojen mukaisesti. Vuonna 1995 annettu alueellinen laki nro 20 ei sen sijaan vaikuta millään tavoin määräaikoihin; sillä on todellisuudessa haluttu vain saattaa aikaisemmin sovittu operaatio täytäntöönpanokelpoiseksi. [— —]”

- 19 Italian viranomaiset ilmoittivat komissiolle 27.1.1998 päivätyllä kirjeellä, että valtiontakauksia ei myönnettäisi, ja peruivat sen vuoksi niitä koskeneen ilmoituksen. Komissio lopetti näin ollen 93 artiklan 2 kohdan nojalla aloitetun tätä toimenpidettä koskeneen menettelyn.

Riidanalainen päätös ja menettely

- 20 Komissio teki 1.7.1998 päätöksen 1999/195/EY Italian Keller SpA:lle ja Keller Meccanica SpA:lle myöntämistä ja suunnittelemista tuista (EYVL 1999, L 63, s. 55, jäljempänä riidanalainen päätös).
- 21 Komissio määräsi, että Italian viranomaisten olisi toteutettava asianmukaiset toimenpiteet laittomasti suoritettujen tukien takaisinperimisen takaamiseksi. Irfis ja Sfirs panivat riidanalaisen päätöksen täytäntöön kehottamalla 14. ja 18.12.1998 päivätyillä kirjeillä Kelleriä ja Keller Meccanicaa palauttamaan tuet.
- 22 Riidanalaiseen päätökseen sisältyvät muun muassa seuraavat maininnat:

”IV

[— —]

B. Keller SpA:lle edullisin ehdoin myönnetty 33 839 miljoonan Italian liiran laina

Menettelyn aloittamisen yhteydessä komissio totesi, että Italian viranomaiset olivat aikaisemmin ilmoittaneet, että laina oli myönnetty 22 päivänä huhtikuuta 1996 alueellisen lain N:o 20/1995 nojalla, jolla Sisilian aluehallinto on laa-

jentanut alueellisen lain N:o 25/1993 30 ja 31 artiklan soveltamisalaa koskemaan erityishallinnossa olevia yrityksiä. Komissio hyväksyi vuonna 1994 alueellisen lain N:o 25/1993 30 ja 31 artiklan mukaiset toimenpiteet [— —]. Koska alueellisella lailla N:o 20/1995 muutettiin alueellista lakia N:o 25/1993, komissio piti sitä osana alkuperäistä ohjelmaa, jonka tutkimukset ovat edelleen kesken (valtioneuvosto NN 113/A/93 — Italia). [— —]

Sisilian alueviranomaiset ilmoittivat kirjeellä 20 päivältä syyskuuta 1996 [— —], että alueellisella lailla N:o 20/1995 laajennettiin alueellisen lain N:o 25/1993 soveltamisalaa koskemaan myös erityishallinnossa olevia yrityksiä. Lisäksi 21 päivänä huhtikuuta 1997 päivätyssä kirjeessä [— —] Sisilian alueviranomaiset totesivat, että alueellisen lain N:o 20/1995 tarkoituksena oli mahdollistaa aiemmin sovitun toimenpiteen toteuttaminen.

Tämä todistaa sen, että alueellista lakia N:o 25/1993 ei voitu soveltaa lain N:o 95/1979 2 a artiklassa tarkoitettuihin erityishallinnossa oleviin yrityksiin. Todisteena on myös se seikka, että Italian viranomaiset päättivät 14 päivänä maaliskuuta 1995 ilmoittaa komissiolle EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti alueellisella lailla N:o 25/1993 säädetyistä muutoksista.

[— —]

Edullisin ehdoin myönnetty laina on lisäksi myönnetty ennen niiden muutosten täytäntöönpanoa, joiden nojalla laina hyväksyttiin, ja ennen kuin komissio saattoi ottaa kantaa niihin. Edullisin ehdoin myönnettyä lainaa on siis pidettävä laittomana [— —]. Komission on siis tarkasteltava kyseistä tukea uutena yksittäisenä toimenpiteenä, joka ei kuulu hyväksyttävään ohjelmaan. [— —]

C. Keller Meccanica SpA:lle edullisin ehdoin myönnetty 6 500 miljoonan Italian liiran laina

[— —]

Menettelyä aloittaessaan komissio totesi, että edullisin ehdoin myönnetty laina ei mahdollisten tuensaajien suuruuden osalta täyttänyt niitä edellytyksiä, joiden nojalla se oli hyväksynyt tukiohjelman (valtiontuki C 4/85 — Italia). Tukiohjelman mukaan, sellaisena kuin komissio sen hyväksyi, tukea voitiin myöntää vain yrityksille, joiden käyttöomaisuus on enintään 7 miljardia Italian liiraa ja joissa on enintään 100 työntekijää. Italian viranomaisten ennen menettelyn aloittamista toimittamien tietojen mukaan Keller Meccanica SpA:lla oli 319 työntekijää ja käyttöomaisuuden määrä yhteensä 53 466 miljoonaa liiraa.

[— —]

Komissio katsoo, että Keller Meccanica SpA:lle edullisin ehdoin myönnettyä lainaa koskevat kelpoisuusehdot selkeästi määritellään vuonna 1985 tehdyssä päätöksessä (valtiontuki C 4/85 — Italia). Italian viranomaisille osoitetussa kirjeessä, jossa näille ilmoitettiin komission päätöksestä, mainitaan nimenomaisesti, että 'komissio on ottanut huomioon tuensaajayritysten kokoa koskevat rajoitukset (enintään 100 työntekijää ja käyttöomaisuuden määrä 7 miljardia liiraa)'. Sadan työntekijän raja on siis tarkoitettu sekä yrityksen kokoa määrittäväksi perusteeksi että enimmäismääräksi. Vaikka Italian viranomaiset olisivat katsoet, että komission päätös ei ilmentänyt ilmoitetun ohjelman tarkoitusta, ne eivät saattaneet asiaa määrätystä ajassa yhteisöjen tuomioistuinten käsiteltäväksi. Päätös on siis lopullinen ja peruuttamaton.

Koska hyväksytyssä ohjelmassa ei määrätty tuen myöntöperusteiden sopeuttamismekanismista eikä tuensaajien kelpoisuusehdoista, ohjelmaan jälkikäteen tehdyt muutokset ovat merkittäviä ja niistä olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan nojalla. Koska kyseistä ilmoitusta ei tehty, ei voida väittää, että komission kyseiselle ohjelmalle antama hyväksyntä koskisi myös Keller Meccanica SpA:lle jo edullisin ehdoin myönnettyä lainaa. [— —]

V

[— —]

Vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevien yhteisön suuntaviivojen mukaan vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävät valtiontuet vääristävät luonteensa vuoksi kilpailua ja vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kilpailun vääristyminen ja vaikutus kauppaan on vahvistettu myös tässä tilanteessa alalla, jolla molemmat yritykset toimivat.

Liikkuvan kaluston toimiala käsittää rautatiekaluston ja kaupunkiliikenteen raitiokaluston valmistuksen [— —]. 1980-luvun puolivälistä vuosikymmenen loppuun kestäneen pitkän taantumakauden jälkeen kysyntä kasvoi nopeasti vuodesta 1991 vuoteen 1994. Sekä tuotanto että kulutus laskivat hieman vuonna 1994 [— —], jonka jälkeen molemmat romahtivat [— —], jolloin sekä tuotanto- että kulutusluvut laskivat vuoden 1992 vastaavien lukujen alapuolelle.

Alan kysyntä keskittyy pieneen joukkoon asiakkaita [— —]. Rautatiekaluston kysyntä riippuu pitkän aikavälin infrastruktuuri- ja liikennepoliitiikasta, joihin puolestaan vaikuttaa poliittinen ja taloudellinen ilmasto.

Koska markkinat koostuvat varsin rajallisesta määrästä asiakkaita, joiden hankkeet ovat suuria, harvoin esiintyviä ja yleensä useita vuosia kestäviä, alan toimittajien välinen kilpailu on erittäin voimakasta.

[— —]

VI

Italian viranomaiset ovat määritelleet Keller SpA:lle ja Keller Meccanica SpA:n osalle edullisin ehdoin myönnettyistä lainoista ehdottamansa valtiontakauksen rakenneuudistustueksi. Tästä johtuen myös kyseisiä lainoja on pidettävä rakenneuudistustukina. [— —]

Tässä tapauksessa tuella pyritään siihen, että molemmat yritykset voivat toimittaa jo tehdyt tilaukset. [— —] Lisäksi, kuten jäljempänä selitetään, komissiolle toimitetuilla suunnitelmilla pyritään ainoastaan tilausten toimittamiseen, eikä niitä voida pitää rakenneuudistussuunnitelmina, joilla pystyttäisiin palauttamaan yrityksen kannattavuus pitkällä tähtäimellä.

[— —]

Komissio voi hyväksyä tuen ainoastaan, kun rakenneuudistussuunnitelma täyttää [neljä päällekkäistä edellytystä]. [— —]

[— —] Komissiolle toimitetun Keller SpA:ta varten laaditun rahoitussuunnitelman mukaan kaikkien tilausten toimittamisen jälkeen positiivinen rahoitustulos olisi 1 805 miljoonaa liiraa. Keller Meccanica SpA:n kohdalla tulokseksi on arvioitu 8 300 miljoonaa liiraa.

Kumpikaan yritys ei ollut saanut uusia tilauksia menettelyä aloitettaessa. Komissio katsoi, ettei kummankaan yrityksen rakenneuudistussuunnitelmalla voitaisi palauttaa yritysten kannattavuutta pitkällä tähtäimellä, sillä ennustetut tulokset eivät riittäisi kattamaan yritysten aiempia tappioita, vaikka jo saadut tilaukset pystyttäisiin toimittamaan.

[— —]

Edellä esitettyjen tietojen perusteella komissio ei voi muuttaa alkuperäistä päätelmänsä, jonka mukaan hoitajan Keller SpA:lle ja Keller Meccanica SpA:lle lain N:o 95/1979 puitteissa laatima 'elvytysohjelma' on ainoastaan rahoitussuunnitelma, jonka tarkoituksena on saatujen tilausten toimittaminen lain soveltamisen aikana. Elvytysohjelmaa ei voida pitää rakenneuudistussuunnitelmana vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevien yhteisön suuntaviivojen merkityksessä, koska se ei ole toteuttamiskelpoinen, johdonmukainen ja kauaskantoinen suunnitelma, jonka tavoitteena on palauttaa yrityksen kannattavuus pitkällä tähtäimellä. Jotta rakenneuudistussuunnitelma täyttäisi kannattavuutta koskevan perusteen, sen on katettava yrityksen kaikki kustannukset, mukaan luettuna kuoletukset ja muut rahoitusmenot, ja sen on mahdollistettava lisäksi vähimmäistuotto pääomalle sen takaamiseksi, että yritys ei tarvitse lisätukea rakenneuudistusohjelman toteuttamisen jälkeen ja että se pystyy omin resurssein kohtaamaan markkinoilla vallitsevan kilpailun.

Tätä ei selvästi ole pystytty vahvistamaan tässä tapauksessa. Toimenpiteellä pyritään pitämään kumpikin yritys toiminnassa tietyn siirtymäkauden ajan siihen saakka, kunnes niille on löydetty yksityinen ostaja. [— —] Tästä voidaan päätellä, ettei ensimmäinen ja tärkein yhteisön suuntaviivojen edellytys [— —] täyty.

Myöskään ei noudateta edellytystä, jonka mukaan tuen aikaansaamaa kilpailun aiheetonta vääristymistä on estettävä. Kumpikin yrityksistä on pidetty siirtymäkauden ajan keinotekoisesti elossa tukea vailla olevien kilpailijoiden vahingoksi. Lisäksi on mahdollista, että yritykset saavat uusia tilauksia.

Tämän seurauksena [— —] edullisin ehdoin myönnetty[ihin] lain[oihin] sisältyviin valtiontukiin ei voida soveltaa EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan poikkeusta, joka on ainoa poikkeus, jota ylipäätään voidaan soveltaa vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakennuudistukseen. [— —]

Komission kantaa ei muuta myöskään se seikka, että molempiin yrityksiin sovelletaan erityishallintoa. [— —]

VII

Toimenpiteen sisältämä valtiontuki voidaan laskea yrityksiin sovellettavan korkokannan ja Italiassa vuonna 1995 voimassa olleen alueellisen nettoavustus-ekvivalentin laskemisessa käytetyn viitekorkokannan (joka oli 11,35 prosenttia) erotuksena. Näin laskettuna Keller SpA:lle edullisin ehdoin myönnetyn lainan sisältämä valtiontuki on 4 288 miljoonaa liiraa ja Keller Meccanica SpA:lle edullisin ehdoin myönnetyn lainan sisältämä valtiontuki on 903 miljoonaa liiraa.

[— —]

1 artikla

Ehdot, joiden mukaan [— —] on edullisin ehdoin myönnetty [— —] laina, eivät vastaa komission hyväksymien aluetukiohjelmien ehtoja. Lisäksi kyseiset lainat myönnettiin ennen kuin komissio oli esittänyt EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti huomautuksensa ohjelmiin jälkeinpäin tehdyistä muutoksista.

2 artikla

Korkoalennuksina myönnetyt tuet, joiden suuruus on Keller SpA:lle 4 288 miljoonaa Italian liiraa ja Keller Meccanica SpA:lle 903 miljoonaa Italian liiraa, ovat laittomia.

Kyseisiin tukiin ei voida soveltaa EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 2 ja 3 kohdassa [— —] esitettyjä poikkeuksia eivätkä ne sovellu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan [— —] mukaan.

3 artikla

Italian on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet 2 artiklassa mainittujen laittomasti myönnettyjen tukien takaisinperimiseksi. Takaisinperintä on suoritettava Italian oikeuden menettelytapojen ja säännösten mukaisesti.

Takaisin maksettavan tuen lisäksi on maksettava korkoa, joka lasketaan tuen myöntämispäivästä lukien sen takaisinmaksupäivään asti. [— —]

- 23 Kantajat nostivat nyt käsiteltävän kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 8.2.1999 toimittamallaan kannekirjelmällä odottamatta riidanalaisen päätöksen julkaisemista virallisessa lehdessä.
- 24 Italian tasavalta toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 29.7.1999 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen kantajien vaatimuksia. Laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja hyväksyi hakemuksen 24.11.1999 antamallaan määräyksellä.
- 25 Italian tasavalta toimitti väliintulokirjelmänsä 19.1.2000.
- 26 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu toinen jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Se pyysi prosessinjohtotoimena asianosaisia vastaamaan kirjallisiin kysymyksiin ja esittämään tiettyjä asiakirjoja. Asianosaiset noudattivat näitä pyyntöjä.
- 27 Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suullisiin kysymyksiin kuultiin 6.6.2001 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

28 Kantajat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen,

— toteaa, että riidanalaisia tukia ei voida periä takaisin,

— toissijaisesti kumoaa riidanalaisen päätöksen päätösosan siltä osin kuin se koskee takaisinperittäville määrille suoritettavien korkojen laskentatapaa ja

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

29 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen ja

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut yhteisvastuullisesti.

30 Väliintulija vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim

— hyväksyy kantajien vaatimukset ja

— velvoittaa komission korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien väliintulijalle aiheutuneet kulut.

Asiakysymys

Ensimmäinen ja toinen vaatimus

31 Kantajat vetoavat lähinnä neljään kanneperusteeseen tukeakseen ensimmäistä eli riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevaa vaatimustaan. Ensimmäinen kanneperuste koskee sovellettavan Italian lainsäädännön virheellistä tulkintaa ja siitä johtuvaa EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) virheellistä soveltamista sekä riittämättömiä perusteluja Kellerille edullisin ehdoin myönnetyn lainan osalta; toinen kanneperuste koskee sovellettavan Italian lainsäädännön virheellistä tulkintaa ja siitä johtuvaa perustamissopimuksen 92 artiklan virheellistä soveltamista sekä riittämättömiä perusteluja Keller Meccanicalle edullisin ehdoin myönnetyn lainan osalta; kolmas kanneperuste liittyy vaikeuksissa olevia yrityksiä koskevien suuntaviivojen rikkomiseen, perustamissopimuksen 92 artiklan virheelliseen soveltamiseen ja perusteluvollisuuden laiminlyöntiin; ja neljäs kanneperuste koskee perusteluvollisuuden laiminlyöntiä viitattaessa erityishallintojärjestelmää koskevaan Italian lainsäädäntöön.

- 32 On korostettava, että kantajien toisella vaatimuksella, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen pitäisi todeta, että riidanalaisia tukia ei voida periä takaisin, pyritään todellisuudessa riidanalaisen päätöksen osittaiseen kumoamiseen eli tarkemmin sanoen sen 3 artiklan ensimmäisen kohdan kumoamiseen, sillä siinä määrätään laittomasti myönnettyjen tukien takaisinperimisestä.
- 33 Lisäksi on korostettava, että kantajat eivät vetoa mihinkään erityiseen perusteeseen toisen vaatimuksensa tueksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo siis asianmukaiseksi käsitellä kaksi ensimmäistä vaatimusta yhdessä.

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee sovellettavan Italian lainsäädännön virheellistä tulkintaa ja siitä johtuvaa perustamissopimuksen 92 artiklan virheellistä soveltamista sekä riittämättömiä perusteluja Kellerille edullisin ehdoin myönnetyn lainan osalta

— Tiivistelmä asianosaisten ja muiden osapuolten väitteistä ja niiden perusteista

- 34 Kantajat korostavat ensisijaisesti, että komissio on katsonut riidanalaisessa päätöksessä, että alueellista lakia nro 25/93 ei voitu soveltaa erityishallinnossa oleviin yrityksiin.
- 35 Ne esittävät tältä osin, että Sisilian järjestelmän hyväksymispäätöksen kohteena olleen alueellisen lain nro 25/93 3 artiklan nojalla Keller kykeni saamaan riidanalaisista edullisin ehdoin myönnettyä lainaa.

- 36 Väite, jonka mukaan alueellista lakia nro 25/93 ei voitaisi soveltaa erityishallinnossa oleviin yrityksiin, on perusteeton ensinnäkin sen vuoksi, että lailla pyritään edistämään ”teollisuusyritysten” — laajassa merkityksessä — saamien tilausten rahoitusta, ilman että minkään seikan perusteella voitaisiin katsoa, että sitä ei voitaisi soveltaa erityishallinnossa oleviin yrityksiin. Väliintulija tukee kantajien perusteluja tältä osin. Toiseksi kantajat katsovat, että se, että alueellisessa laissa nro 20/95 on täsmennetty, että myös erityishallinnossa olevilla yrityksillä oli mahdollisuus saada rahoitusta, ei ole ristiriidassa sen tulkinnan kanssa, jonka ne ovat esittäneet alueellisesta laista nro 25/93 ja laista nro 95/79. Lain nro 20/95 asianomaisilla säännöksillä on näet tulkinnallista arvoa, koska niillä pyritään yksinomaan täsmenämään jo voimassa olleiden säännösten soveltamisalaa.
- 37 Ne korostavat lisäksi, että komissio vetoaa väitteensä tueksi siihen, että Italian viranomaiset ovat todenneet hallinnollisen menettelyn aloittamista edeltäneessä kirjeenvaihdossa, että rahoitus oli myönnetty alueellisen lain nro 20/95 perusteella. Ne korostavat, että Sisilian aluehallinto on tosin todennut 20.9.1996 ja 21.4.1997 päivätyissä kirjeissä, että alueellisella lailla nro 20/95 oli ensinnäkin laajennettu alueellisen lain nro 25/93 mukaiset edut koskemaan erityishallinnossa olevia yrityksiä, ja toiseksi, että sillä pyrittiin mahdollistamaan aikaisemmin sovittu liiketoimen toteutuminen. Ne muistuttavat kuitenkin siitä, että oikeussääntöjä on tulkittava niiden virallisen sanamuodon ja oikeudellisen logiikan ja systematiikan perusteiden mukaisesti. Se, että alueellisen lain nro 25/93 3 §:ssä suljetaan pois tietyt alat (sähkö, petrokemia jne.), vahvistaa niiden mielestä sen, että Italian lainsäätäjä on nimenomaisesti asettanut edullisin ehdoin myönnettävien lainojen soveltamisrajat ja halunnut, että näiden rajojen ylittyessä järjestelmä on kaikkien paikallisten teollisuusyritysten saatavilla.
- 38 Kantajat vetoavat vastauksessaan toiseksi siihen, että komissio on riidanalaisessa päätöksessä laajalti korjannut ja täsmenännyt hallinnollisen menettelyn aloittamista koskeneen päätöksen yhteydessä esitettyjä perusteluja erityisesti sovellettavan Sisilian lainsäädännön määrittämisen osalta. Se virheellinen päättely, jota

komissio on alun perin noudattanut, on rasittanut nyt käsiteltävän asian tutkintaa muun muassa siten, että se on estänyt asianomaisia esittämästä näemyksiään asianmukaisella tavalla.

- 39 Kantajat väittävät edelleen, että komissio on tutkinut Kellerille edullisin ehdoin myönnettyä lainaa pinnallisesti ja että tämän seurauksena se on tehnyt arviointivirheen soveltaessaan perustamissopimuksen 92 artiklaa nyt käsiteltävään asiaan. Komission tätä lainaa koskeva väite, jota eivät tue mitkään tutkittavana olevan lainsäädännön sanamuotoon tai tarkoitukseen perustuvat oikeudelliset perustelut, ei ole riittävä perustelu riidanalaiselle päätökselle.
- 40 Komissio kiistää näiden väitteiden paikkansapitävyyden ja päättelee sen perusteella, että Kellerille edullisin ehdoin myönnetty laina ei vastaa kyseisen tukijärjestelmän edellytyksiä, sellaisina kuin komissio oli ne hyväksynyt, joten se on myönnetty laittomasti.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 41 Kuten komissio on perustellusti korostanut, ensimmäinen kanneperuste koskee ensinnäkin sen arvioinnin paikkansapitävyyttä, jonka komissio on tehnyt siitä, olivatko Kellerille edullisin ehdoin myönnetyn lainan myöntämisedellytykset Sisilian järjestelmän hyväksymispäätöksessä tarkoitettujen järjestelmän muodostaneiden alueellisten lakien nro 119/83 ja nro 25/93 säännösten mukaisia.
- 42 Komission arviointia Kellerille myönnetystä tuesta on tutkittava Sisilian järjestelmän hyväksymispäätökseen nähden niiden tietojen valossa, joita Italian viranomaiset toimittivat sille riidanalaisen päätöksen tekoa edeltäneen hallinnollisen menettelyn aikana.

- 43 Tältä osin on aluksi korostettava, että komissiolla oli riidanalaista päätöstä tehdessään käytettävissään Sisilian aluehallinnon 20.9.1996 päivätty muistio (ks. edellä 16 kohta). Kyseisen muistion otsikossa viitataan sekä lakiin nro 20/95 että Kelleriin. Lisäksi siinä täsmennetään, että lailla nro 20/95 on ulotettu lain nro 25/93 edut koskemaan erityishallinnossa olevia yrityksiä. Tämä täsmennys on ensimmäinen seikka, jonka perusteella komissio on voinut perustellusti tehdä sen päätelmän, että sen Sisilian järjestelmän osalta antaman hyväksynnän ei voitu katsoa sisältävän erityishallintoon asetettuja yrityksiä.
- 44 Tämän jälkeen on korostettava, että komissiolla oli käytettävissään 21.4.1997 päivätty Sisilian aluehallinnon kirje (ks. edellä 18 kohta). Kyseisellä kirjeellä voitiin perustellusti katsoa vahvistettavan edellä esitetty päätelmä, koska siinä täsmennetään, että lailla nro 20/95 oli tarkoitus ”saattaa aikaisemmin sovittu operaatio täytäntöönpanokelpoiseksi”.
- 45 Kun otetaan vielä huomioon lakiehdotuksen nro 20/95, sellaisena kuin se annettiin tiedoksi komissiolle, otsikko ja sanamuoto, joka oli sama kuin itse lainkin, tämäkin saattoi antaa komissiolle aiheen katsoa, että lailla nro 25/93, sellaisena kuin se hyväksyttiin, jätettiin sen soveltamisalan ulkopuolelle erityishallintoon asetetut yritykset. Lain nro 20/95 1 §:ssä näet säädettiin, että alueellisen lain nro 119/83 3 §:ää, sellaisena kuin se oli muutettuna alueellisen lain nro 25/93 31 §:llä, sovellettaisiin myös näihin yrityksiin. Lisäksi kyseinen 1 § oli otsikoitu ”Alueellisen lain nro 119/1983 3 §:n yhtenäistäminen ja muuttaminen”, kun taas saman lain nro 20/95 2 § oli otsikoitu ”Alueellisen lain 27/1991 9 §:n oikeaa tulkintaa koskevat säännöt”.
- 46 Edellä esitetystä seuraa, että komissio on menetellyt perustellusti katsoessaan, että Kellerille myönnetty yrityskohtainen tuki ylitti alueellisen lain nro 119/83, sellaisena kuin se on muutettuna alueellisella lailla nro 25/93, mukaiset rajat, sellaisena kuin kyseinen laki on hyväksytty Sisilian järjestelmän hyväksymispäätöksellä.

- 47 Toiseksi kantajien väitteestä, joka koskee tutkintamenettelyssä tehtyjä virheitä (ks. edellä 38 kohta), on aluksi todettava, että kyseessä on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu uusi peruste. Kyseinen väite, joka liittyy riidanalaisessa päätöksessä ja hallinnollisessa menettelyssä esitettyjen seikkojen vertailuun, ei myöskään selvästikään voi perustua oikeudellisiin seikkoihin tai tosiseikkoihin, jotka olisivat tulleet esille ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjallisen käsittelyn aikana, kuten työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa edellytetään. Väite on näin ollen jätettävä tutkimatta.
- 48 Tämä väite ei voi missään tapauksessa menestyä myöskään asiakysymyksensä osalta, koska kantajat korostavat itsekin, että komissio on korjannut hallinnollisessa menettelyssä väitetysti tehdyt virheet riidanalaisessa päätöksessä. Koska komissio oli lisäksi selvästi ilmoittanut kyseisen menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä, minkä alueellisen lain perusteella se katsoi riidanalaisen edullisin ehdoin myönnetyn lainan tulleen myönnetyksi, perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuille ”niille, joita asia koskee”, joihin kuuluivat Sisilian aluehallinto ja kantajat, oli ilmoitettu tästä asianmukaisesti, joten ne olisivat kyenneet ilmoittamaan komissiolle syyt, joiden vuoksi ne katsoivat, että laina oli myönnetty jonkin muun alueellisen lainsäädännön perusteella. Kyseisellä säännöksellä tavoiteltu päämäärä on siis tässä tapauksessa saavutettu, eikä kantajien prosessuaalisia oikeuksia ole näin ollen loukattu.
- 49 Edellä esitetystä ilmenee vielä, että riidanalaista päätöstä on perusteltu riittävästi, jotta ensinnäkin kantajat ovat kyenneet ymmärtämään syyt, joiden vuoksi komissio on katsonut Kellerille myönnetyn riidanalaisen tuen olevan laitton, ja jotta toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kykenee harjoittamaan laillisuusvalvontaansa. Kantajat ovat näin ollen kyenneet puolustamaan oikeuksiaan nyt käsiteltävän kanteen yhteydessä riidanalaisen päätöksen ensimmäisen osan osalta.

50 Ensimmäinen kanneperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

Toinen kanneperuste, joka koskee sovellettavan Italian lainsäädännön virheellistä tulkintaa ja siitä johtuvaa perustamissopimuksen 92 artiklan virheellistä soveltamista sekä riittämättömiä perusteluja Keller Meccanicalle edullisin ehdoin myönnetyn lainan osalta

— Asianosaisten ja muiden osapuolten väitteet ja niiden perustelut

51 Kantajat muistuttavat aluksi siitä, että komissio väittää riidanalaisessa päätöksessä, että Sardinian tukijärjestelmää, sellaisena kuin komissio sen hyväksyi, voitiin soveltaa yksinomaan sellaisiin yrityksiin, joiden käyttöomaisuus oli enintään 7 miljardia ITL ja joilla oli enintään 100 työntekijää. Komissio katsoo erityisesti, että Keller Meccanicalle edullisin ehdoin myönnetty laina ei täyttänyt näitä edellytyksiä, koska kyseisellä yhtiöllä oli tuolloin 319 työntekijää, ja sen käyttöomaisuus oli kaiken kaikkiaan 53 466 miljoonaa ITL.

52 Kantajat väittävät kanneperusteen ensimmäisessä osassa väliintulijan tukemana, että Keller Meccanicalle edullisin ehdoin myönnetty laina oli myönnetty Sardinian viranomaisten antamien alueellisen lain nro 66/76 soveltamisohjeiden mukaisin edellytyksin, sellaisina kuin ne olivat vuosina 1992 ja 1993 muutettuina. Määrällistä 100 työntekijän edellytystä, johon komissio viittaa, ei näet sisällynyt sovellettavaan Sardinian lainsäädäntöön, koska kyseisten soveltamisohjeiden 2 §:n toisen momentin mukaan ”rahoituksen myöntämisen ylärajana on 100 työntekijää”. Komissio on siis tehnyt arviointivirheen katsoessaan, että tämä raja merkitsi tuensaajayrityksen suurinta sallittua kokoa. Kantajat korostavat

vielä, että hyväksytyt tukijärjestelmän ominaisuudet määräytyvät kyseisen tukijärjestelmän ja hyväksymispäätöksen määräysten perusteella yhdessä luetuina.

- 53 Komission väitteestä, jonka mukaan Italian viranomaisten 28.6.1985 päivätty muistio olisi johtanut sitä harhaan, kantajat korostavat, että muistio oli sisältönsä nyt käsiteltävässä asiassa sovellettavien alueellisen lain nro 66/76 soveltamisohjeiden mukainen. Komissio on siis itse tehnyt virheen tässä tapauksessa.
- 54 Kantajat vetoavat kanneperusteen toisessa osassa siihen, että komission väite, jonka mukaan alueellisen lain nro 66/76 soveltamisohjeisiin tehdyt muutokset ovat merkinneet uuden, ilmoittamatta jätetyn tukijärjestelmän käyttöönottoa, on perusteeton, koska muutokset on tehty yksinomaan vuodelta 1980 peräisin olleiden alkuperäisten soveltamisedellytysten mukauttamiseksi ITL:n sen jälkeisinä vuosina kärsimän ostovoiman menetyksen mukaisesti. ITL:n arvo on alentunut 130,6 prosenttia ajanjakson 1980—1992 aikana. Näin ollen enimmäismäärän pitäminen alkuperäisellä tasolla olisi johtanut siihen, että rahoitustukea eivät olisi voineet saada edes pienteollisuusyritykset. Kantajien mukaan tästä seuraa, että soveltamisohjeisiin tehdyillä muutoksilla ei ole otettu käyttöön uutta tukijärjestelmää, vaan niiden perusteella kyseistä lainsäädäntöä on yksinomaan kyetty mukauttamaan uusien vaatimusten mukaisesti, kuitenkin siten, että hyväksytyt tuen tarkoitus, soveltamista koskevat säännöt, kokonaismäärä ja intensiteetti on pidetty ennallaan. Koska komissiolla oli valtuudet ryhtyä tutkimaan olemassa olevia tukijärjestelmiä viran puolesta uudelleen, ei ole asianmukaista velvoittaa kyseistä toimielintä ryhtymään tutkimaan uudelleen tällaisten järjestelmien muutoksia, mikäli luoton budjetoitu kokonaismäärä, tuen enimmäisintensiteetti ja tukien myöntämistä koskevat yksityiskohtaiset säännöt eivät muutu.
- 55 Tämän jälkeen kantajat esittävät, että uudelleenarviointi on yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaista, sillä siinä on täsmennetty, että tuen määrällisten parametrien päivittäminen alkuperäisen enimmäismäärän rajoissa ei

merkitse hyväksytyin järjestelmän muuttamista (asia C-364/90, Italia v. komissio, tuomio 28.4.1993, Kok. 1993, s. I-2097). Ne väittävät, että komissio on joka tapauksessa laiminlyönyt perusteluvollisuutensa tässä tapauksessa, koska se ei ole esittänyt riidanalaisessa päätöksessä mitään perusteluja sille, miksi kantajien väite, jonka mukaan riidanalaisen tukijärjestelmän rahamääräinen uudelleenarviointi oli tarpeellinen, on virheellinen.

- 56 Kantajat katsovat, että kun komissio on riidanalaisessa päätöksessä hylännyt tämän perustelun, johon Italian viranomaisetkin olivat vedonneet hallinnollisessa menettelyssä, ilman että tähän viitattaisiin kyseisessä päätöksessä, se on tutkinut asian epätäydellisesti ja pinnallisesti.
- 57 Komissio muistuttaa kanneperusteen ensimmäisestä osasta aluksi, että Sardinian järjestelmä on ollut perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen tutkimusmenettelyn kohteena ja että komissio on täsmentänyt Sardinian järjestelmän hyväksymispäätöksessä ottaneensa huomioon rajoitukset, joita oli asetettu tuensaajajaritysten koon (enintään 100 työntekijää ja 7 miljardin ITL:n käyttöomaisuus) osalta. Se, että Sardinian viranomaiset ovat tämän ilmoituksen jälkeen ilmaisseet nämä rajat epäselvästi alueellisen lain nro 66/76 soveltamisohjeissa ja muuttaneet tällä tavoin komission hyväksymää sanamuotoa ilman ennakoilmoitusta, on siis yksinomaan Italian viranomaisten vastuulla.
- 58 Kanneperusteen toisesta osasta, joka koskee 7 miljardin ITL:n käyttöomaisuuden enimmäismäärää, komissio muistuttaa, että siinä vaiheessa, kun Keller Meccanica sai riidanalaisen tuen, sen käyttöomaisuus oli 53 466 miljoonaa ITL eli kahdeksan kertaa enemmän kuin Sardinian järjestelmän hyväksymispäätöksessä oli määrätty enimmäisrajaksi. Rahamääräistä uudelleenarviointia koskevan perustelun osalta se korostaa ensinnäkin, että kyseiseen hyväksymispäätökseen ei sisällynyt minkäänlaista mukautusmekanismia. Komissio on siis riidanalaisessa päätöksessä perustellusti täsmentänyt, että kaikki myöhemmät muutokset pitäisi

ilmoittaa sille, joten Sardinian järjestelmän hyväksymispäätös ei kata riidanalaista tukea. Edellä mainitulla asiassa Italia vastaan komissio annetulla tuomiolla, johon kantajat vetoavat, ei ole myöskään merkitystä nyt käsiteltävän asian kannalta, koska yhteisöjen tuomioistuin on kyseisessä tuomiossa ainoastaan kumonnut kyseisen päätöksen puutteellisten perustelujen vuoksi.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 59 Aluksi on tutkittava sitä, miten komissio on arvioinut tässä tapauksessa kanneperusteen toisen osan kohteena olevaan käyttöomaisuuden enimmäismäärään liittyvää edellytystä.
- 60 Osapuolet eivät kiistä sitä, että siinä vaiheessa, kun Sardinian järjestelmän hyväksymispäätös tehtiin, yritykset, joiden käyttöomaisuus ylitti 7 miljardia ITL, eivät kuuluneet Sardinian järjestelmän soveltamisalaan, sellaisena kuin se oli hyväksytty. Kantajat eivät kiistä todellisuudessa myöskään sitä, että niiden käyttöomaisuus ylitti riidanalaisen tuen myöntämishetkellä enimmäismäärän, sellaisena kuin se oli vahvistettuna silloin, kun Sardinian järjestelmä annettiin tiedoksi komissiolle ja komissio hyväksyi sen. Ne vetoavat kuitenkin siihen, että enimmäismäärää on nostettu sen vuoksi, että otettaisiin huomioon Italian liiran arvon aleneminen 130,6 prosentilla Sardinian järjestelmän hyväksymispäätöksen jälkeen. Keller Meccanicalle myönnetty tuki on niiden mielestä lainmukainen, koska kyseisen yhtiön käyttöomaisuus oli riidanalaisen lainan myöntämishetkellä pienempi kuin mainitulla tavalla uudelleen arvioitu enimmäismäärä.
- 61 On ensinnäkin korostettava, että kantajien perustelua, jonka mukaan hyväksytyyn järjestelmään rahan arvon alenemisen vuoksi tehdyt määrällisten parametrien muutokset eivät merkitse uuden järjestelmän käyttöönottoa, ei voida

hyväksyä. Yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt asiassa *Namur-Les assurances du crédit* 9.8.1994 antamassaan tuomiossa (asia C-44/93, Kok. 1994, s. I-3828, 28 kohta), että ”se, pidetäänkö tukea uutena tukena vai muutettuna tukena, arvioidaan tukea koskevien säännösten sekä niitä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen ja rajojen perusteella”.

62 Näiden perusteiden valossa on todettava, että sillä, että käyttöomaisuuden enimmäismäärä korotettiin 7 miljardista 80 miljardiin ITL:aan edellä mainituilla 23.6.1992 ja 1.6.1993 tehdyillä päätöksillä, muutettiin joka tapauksessa Sardinian tukijärjestelmää koskevia säännöksiä ja erityisesti sitä koskevia rajoja, sellaisina kuin komissio oli ne hyväksynyt. Kun lain nro 66/76 soveltamisohjeita muutettiin näin merkittäväällä tavalla, riidanalaisen tukijärjestelmän potentiaalisten edunsaajien määrä näet kasvoi, jolloin Keller Meccanicalla, jonka käyttöomaisuus oli riidanalaisen lainan myöntämishetkellä 53 466 miljardia ITL, oli mahdollisuus saada tukea. Näin ollen komissio ei ole rikkonut perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklaa katsoessaan, että tätä ilmoittamatta jätettyä käyttöomaisuuden enimmäismäärän korottamista on pidettävä Sardinian tukijärjestelmään tehtynä olennaisena muutoksena ja että Keller Meccanicalle myönnetty riidanalainen tuki on tästä syystä uutta tukea, joka ei kuulu kyseisen järjestelmän piiriin, sellaisena kuin se hyväksyttiin.

63 Vaikka kantajien väite, jonka mukaan käyttöomaisuuden enimmäismäärän mukauttaminen Italian liiran arvon alenemisen mukaisesti ei merkinnyt ”olemassa olevan järjestelmän muutosta”, josta olisi ilmoitettava, hyväksyttäisiinkin, arvon aleneminen kyseisen ajanjakson aikana — eli vuodesta 1985, jolloin Sardinian tukijärjestelmä hyväksyttiin, vuoteen 1998, jolloin riidanalainen päätös tehtiin — on ollut kantajien omanakin arvion mukaan noin 130,6 prosenttia (ks. edellä 60 kohta). Keller Meccanicin käyttöomaisuus oli riidanalaisen tuen myöntämishetkellä kuitenkin 53 466 miljoonaa ITL eli se ylitti sallitun enimmäismäärän enemmän kuin 7-kertaisesti. Käyttöomaisuuden enimmäismäärän korottaminen 7 miljardista 80 miljardiin ITL:aan alueellisen lain nro 66/76 soveltamisohjeiden mukaisesti, sellaisina kuin ne ovat muutettuina, ei siis missään tapauksessa ole oikeassa suhteessa Italian liiran arvon alenemiseen asianomaisen ajanjakson aikana. Tästä seuraa, että kantajien väitettä ei voida hyväksyä.

- 64 Toiseksi on korostettava, että kantajien perustelua, jossa nojaututaan edellä mainitussa asiassa Italia vastaan komissio annettuun tuomioon, ei missään tapauksessa voida hyväksyä, koska, kuten edellä on todettu, käyttöomaisuuden enimmäismäärän korottaminen 7 miljardista 80 miljardiin ITL:aan ei voi merkitä tuen määrällisten parametrien päivittämistä alkuperäisen enimmäismäärän rajoissa. Kyseisestä tuomiosta ei myöskään millään tavoin ilmene, että minkä tahansa olemassa olevan tukijärjestelmän osalta voitaisiin tehdä rahamääräinen uudelleenarvostus ilman että tästä ilmoitettaisiin etukäteen komissiolle ja että tämä on hyväksynyt sen. Kuten komissio on perustellusti korostanut, yhteisöjen tuomioistuin on kyseisessä tuomiossa ainoastaan kumonnut kyseisen päätöksen osittain sen vuoksi, että sitä ei ollut perusteltu riittävästi Italian viranomaisten kyseiseen asiaan liittyneessä hallinnollisessa menettelyssä esittämien Italian liiran arvon alenemista koskeneeseen ongelmaan liittyneiden väitteiden osalta.
- 65 Todettakoon lopuksi kantajien väitteestä, jonka mukaan komissio on laiminlyönyt perusteluvollisuutensa tai tutkinut kyseisen asian epätäydellisesti tai pinnallisesti, kun se ei ole täsmentänyt riidanalaisessa päätöksessä syitä, joiden vuoksi riidanalaisen tukijärjestelmän edellytysten automaattinen mukauttaminen Italian liiran arvon alenemisen mukaisesti oli laitonta, että komissio on päätöksen IV.C kohdassa esittänyt, että ”koska hyväksytyssä ohjelmassa ei määrätty tuen myöntöperusteiden sopeuttamismekanismista eikä tuensaaajien kelpoisuusehdoista, ohjelmaan jälkikäteen tehdyt muutokset ovat merkittäviä ja niistä olisi pitänyt ilmoittaa — —”. Tämä perustelu, joka on myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen edellä mainittujen näkemysten mukainen, on riittävä vastaus Italian viranomaisten hallinnollisessa menettelyssä tältä osin esittämiin perusteluihin, sillä sen perusteella ensinnäkin kantajilla on ollut mahdollisuus ymmärtää syyt, joiden vuoksi komissio on katsonut, että Keller Meccanicaalle myönnetty riidanalainen tuki oli laitton, ja toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kykenee harjoittamaan laillisuusvalvontaansa. Kantajat ovat näin ollen kyenneet puolustamaan oikeuksiaan komission Sardinian tukijärjestelmän mukaisen käyttöomaisuuden enimmäismäärän nostamisesta tekemän arvioinnin osalta, minkä osoittavat tarvittaessa myös kantajien tämän kanneperusteiden osalta esittämät perustelut.
- 66 On siis pääteltävä, että kantajat eivät ole esittäneet mitään sellaista, jonka perusteella olisi kumottava komission arviointi, jonka mukaan Keller Meccanica-

calle myönnetty yrityskohtainen tuki ei täyttänyt Sardinian järjestelmän hyväksymispäätöksessä asetettua käyttöomaisuuden enimmäismäärää koskevaa edellytystä. Komissio on siten tällä perusteella oikeutetusti katsonut kyseisen tuen olevan laitton.

67 Näin ollen ei ole enää tarpeen tutkia kantajien perustelua, joka liittyy enintään 100:aa työntekijää koskevaan edellytykseen. Riippumatta siitä, määrittääkö 100 työntekijän raja edunsaajan enimmäiskoon vai ei, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voisi tehdä tältä osin sellaista päätelmää, jonka perusteella edellä 66 kohdassa tehty päätelmä voitaisiin kumota.

68 Edellä esitetyn perusteella toinen kanneperuste on kumottava.

Kolmas kanneperuste, jonka mukaan vaikeuksissa olevia yrityksiä koskevia suuntaviivoja on rikottu, perustamissopimuksen 92 artiklaa on sovellettu virheellisesti ja perusteluvollisuus on laiminlyöty

— Tiivistelmä asianosaisten ja muiden osapuolten väitteistä ja niiden perusteista

69 Kantajat muistuttavat aluksi siitä, että sen jälkeen kun komissio on riidanalaisessa päätöksessään katsonut, että edullisin ehdoin myönnetyt lainat eivät voi kuulua hyväksytyyn tukijärjestelmän piiriin, se on täsmentänyt, että näitä lainoja ei voida pitää myöskään yhteismarkkinoille soveltuvina, kun otetaan huomioon vaikeuksissa olevia yrityksiä koskevat suuntaviivat.

- 70 Kantajat katsovat kanneperusteen ensimmäisessä osassa komission arvioineen tilannetta virheellisesti todetessaan, että elvytysohjelmalla pyrittiin yksinomaan pitämään yritykset toiminnassa tietyn siirtymäkauden ajan siihen saakka, kunnes niille on löydetty yksityinen ostaja, ja katsottuaan sen perusteella, että elinkelpoiseksi palautumista koskeva edellytys ei tässä tapauksessa täytynyt. Kantajat korostavat, että elvytysohjelma osoitti sen, että yritykset olisivat palautuneet elinkelpoisiksi sen ansiosta, että laitteistojen uusimiseksi välttämättömät investoinnit olisi toteutettu, saadut tilaukset toimitettu, tarvittava rahoitus saatu, ylimääräistä henkilöstöä vähennetty, tuotannon kannalta tarpeeton omaisuus myyty ja tiettyjen Keller-yhtymän määräysvallassa olevien yhtiöiden toiminta lopetettu. Elinkelpoisuuden palautumista pidettiin myös edellytyksenä sille, että molemmat asianomaiset yhtiöt voitaisiin siirtää kolmansille, joten sen oli toteuttava ennen luovutusta. Näiden toimenpiteiden perusteella elvytysohjelma olisi johtanut, sen jälkeen kun tilaukset olisi kokonaisuudessaan toimitettu, Kellerin osalta 1 805 miljoonan ITL:n positiiviseen rahoitustulokseen ja Keller Meccanican osalta 8 700 miljoonan ITL:n positiiviseen rahoitustulokseen. Näin ollen ohjelman ansiosta kaikki kustannukset olisi kyetty kattamaan, mukaan lukien kuoletukset ja muut rahoitusmenot, ja sen lisäksi olisi saatu myös riittävä tuotto pääomalle kohtuullisessa ajassa sovellettavien suuntaviivojen vaatimusten mukaisesti.
- 71 Elvytysohjelman tavoitteen rajoittuneisuudesta ei voida myöskään päätellä, että sillä olisi pyritty toteuttamaan vain puhtaasti rahoituksellinen uudistus ilman että asianomaisten yritysten rakennetta olisi uudistettu. Ohjelmaa tarkasteltaessa ei kantajien mielestä saa unohtaa erityishallintoon liittyviä erityispiirteitä. Nyt käsiteltävän kaltaisessa tapauksessa mikään ei näet estä erityishallinnosta vastaavaa hoitajaa tekemästä saneerausta koskevaa aloitetta ja yhtiön ostajaa jatkamasta saneerausta tämän jälkeen.
- 72 Kantajat vetoavat kanneperusteen toisessa osassa siihen, että on yleisesti hyväksyttyä, että kaikkiin valtioon tukiin sisältyy kilpailun vääristymisen mahdollisuus. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä edellytetään näin ollen, että komissio selvittää konkreettisesti, aiheutuuko tällaista vaikutusta, jotta voidaan arvioida yhteisön etua perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla. Komissio ei ole tässä tapauksessa kuitenkaan

tehnyt minkäänlaista syvällistä tutkimusta tämän osalta. On erityisesti paik-kansapitämätöntä, että kantajayhtiöt olisi pidetty keinotekoisesti toiminnassa, koska ne ovat osoittaneet, että elvytysohjelma olisi antanut niille tosiasiallisen mahdollisuuden palautua elinkelpoisiksi. Ne korostavat, että elvytysohjelmaan ei kuulunut uusia tilauksia alkuvaiheessa, koska jo saadut tilaukset mahdollistivat olemassa olleen tuotantokapasiteetin riittävän käytön. Sen mukaan oli sen sijaan mahdollista, että toisessa vaiheessa otettaisiin vastaan uusia tilauksia sen mukaan, miten jo saatujen tilausten toimittamisessa edistyttäisiin.

- 73 Ne esittävät vielä tältä osin, että rakenneuudistustavoitteet on suurelta osin saavutettu, mikä ilmenee muun muassa siitä, että saksalainen yritys osti Kellerin. Neuvottelut ovat lisäksi käynnissä Keller Meccanican osalta.
- 74 Kantajat korostavat lisäksi, että vaikeuksissa olevia yrityksiä koskevien suunta-viivojen 1.2 kohdassa täsmennetään, että "[— —] vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja niiden uudistamiseksi tarkoitetut valtiontuet saattavat olla perusteltuja [— —], koska on toivottavaa ylläpitää markkinoilla kilpailua, mikäli yritysten toiminnan lopettaminen saattaisi johtaa monopolitilanteeseen tai tiuk-kaan oligopoliin [— —]". Riidanalaisessa päätöksessä ei ole kuitenkaan missään kohdassa mainittu tällaisia seikkoja huolimatta siitä, että markkinoiden raken-teen kannalta kantajien olemassaolo takasi kilpailun alalla, jonka rakenne oli jo selvästi oligopolistinen.
- 75 Kantajat vetoavat kanneperusteen kolmannessa osassa siihen, että riidanalaisessa päätöksessä esitetyt arvioinnit ovat ristiriitaisia. Komissio viittaa yhtäältä siihen, että se, että uusia tilauksia ei ollut saatu, oli merkki siitä, että kantajayhtiöiden elinkelpoisuutta ei kyetty palauttamaan. Toisaalta komissio piti kilpailua perusteettomasti rajoittavana sitä mahdollisuutta, että ne saisivat uusia tilauksia.

Tästä ristiriitaisesta lähestymistavasta seuraa, että mitä tahansa tuloksia kantajat olisivatkaan saaneet elvytysohjelmalla aikaan, ne eivät olisi koskaan kyenneet täyttämään komission asettamia edellytyksiä.

- 76 Komissio kiistää kolmannen kanneperusteen osalta esitettyjen perustelujen oikeellisuuden.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 77 Aivan aluksi on muistutettava siitä, että komissio voi vahvistaa harkintavaltansa käyttöä koskevia periaatteita esimerkiksi antamalla vaikeuksissa olevia yrityksiä koskevat suuntaviivat, siltä osin kuin ne sisältävät ohjeita siitä, mitä linjaa tämän toimielimen on noudatettava, edellyttäen, ettei niillä poiketa perustamissopimuksen määräyksistä. Riidanalaista päätöstä on siten arvioitava näiden sääntöjen valossa. Siinä yhteydessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on varmistettava, onko niitä vaatimuksia noudatettu, jotka komissio on itse itselleen asettanut ja sellaisina kuin ne on suuntaviivoissa esitetty. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissiolle on perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdassa annettu laaja harkintavalta, jonka perusteella se voi hyväksyä tukia poiketen mainitun artiklan 1 kohdassa määrätystä yleisestä kiellosta, silloin kun määritettäessä näissä tapauksissa valtion tuen soveltuvuutta tai soveltumattomuutta yhteismarkkinoille syntyy ongelmia, jotka edellyttävät monimutkaisten taloudellisten olosuhteiden ja tosiseikkojen huomioon ottamista ja arviointia. Tuomioistuimen on varmistettava vain, että menettelysääntöjä ja perusteluvollisuutta on noudatettu, että tosiasiat ovat aineellisesti oikeita, ettei ilmeistä arviointivirhettä ole tehty tai harkintavaltaa ole käytetty väärin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiana ei siten ole korvata komission taloudellista arviointia omalla arvioinnillaan (ks. mm. asia T-149/95, Ducros v. komissio, tuomio 5.11.1997, s. II-2031, 61—63 kohta).

- 78 Kantajien kolmannen kanneperusteen yhteydessä esittämiä perusteluja on tutkittava näiden periaatteiden valossa.
- 79 Tämän kanneperusteen ensimmäisen osan osalta asianosaisten välinen riitakysymys koskee lähinnä elvytysohjelman arviointia vaikeuksissa olevia yrityksiä koskevissa suuntaviivoissa määrätyn rakenneuudistusvelvoitteen kannalta, jotta voitaisiin määrittää, saattoiko kantajayrityksistä tulla kannattavia ohjelman toteuttamisen perusteella. Riidanalaisessa päätöksessä täsmennetään tältä osin, että ”ennustetut tulokset eivät riittäisi kattamaan yritysten aiempia tappioita, vaikka jo saadut tilaukset pystyttäisiin toimittamaan”.
- 80 Tältä osin on komission perustellusti ehdottamin tavoin ensin verrattava keskenään toisaalta elvytysohjelman perusteella odotettuja tuottoja, joilla pyrittiin siihen, että kantajat kykenisivät toimittamaan tilaukset, joita niillä oli tilauskirjassa riidanalaisen päätöksen tekohetkellä (Kellerin osalta arvoltaan 1,8 miljardia ITL ja Keller Meccanican osalta arvoltaan 8,5 miljardia ITL), ja toisaalta kantajien olemassa olleiden velkojen laajuutta (Kellerin osalta 222,7 miljardia ITL ja Keller Meccanican osalta 109 miljardia ITL). Tästä vertailusta ilmenee, että kyseisten tilausten toimittamisesta odotettu tuotto eli elvytysohjelman toteutuksen tuotto edustaa noin sadasosaa Kellerin veloista ja kymmenesosaa Keller Meccanican veloista. Näin ollen riidanalaisen päätöksen toteutus, jonka mukaan elinkelpoisuuden palautumista koskeva edellytys ei täyttynyt, ei ole ilmeinen arviointivirhe. Komissio on näet tällä perusteella kyennyt riidanalaisista päätöistä tehdessään päättelemään, että tällainen suhde elvytysohjelman toteuttamisesta odotettujen tuottojen ja kantajien velkojen välillä ei antanut niille mahdollisuutta tulla kannattaviksi lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä.
- 81 Erityisesti on korostettava, että vaikeuksissa olevia yrityksiä koskevissa suuntaviivoissa, joita komissio on soveltanut nyt käsiteltävässä asiassa, täsmennetään, että rakenneuudistussuunnitelman on ”katettava yrityksen kaikki kustannukset,

mukaan luettuna kuoletukset ja muut rahoitusmenot, ja sen on mahdollistettava lisäksi vähimmäistuotto pääomalle sen takaamiseksi, että yritys ei tarvitse lisätukea rakenneuudistusohjelman toteuttamisen jälkeen ja että se pystyy omin resurssein kohtaamaan markkinoilla vallitsevan kilpailun”. Kun otetaan huomioon kantajien velat ja rahoitusmenot, komissio on voinut perustellusti päätellä, että ne eivät kykenisi takaamaan vähimmäistuottoa sijoitetulle pääomalle, mitä asianomaisissa suuntaviivoissa edellytetään.

- 82 Lopuksi on korostettava, että elvytysohjelman johdanto-osan mukaan, jonka komissio on toimittanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tätä koskevan vaatimuksen perusteella, kaikki kantajayhtiöiden rakenneuudistukset, joiden perusteella niistä olisi jossain vaiheessa voinut tulla kannattavia, olisivat edellyttäneet uusia pääomansijoituksia, joita ei kyseisessä vaiheessa ollut saatavilla.
- 83 Se seikka, että uudet sijoittajat ovat riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen ostaneet tai ostamassa kantajayhtiöt, ei voi vaikuttaa päätöksen laillisuuteen. Ensinnäkään täsmällisiä ehtoja, joilla myynti on tapahtunut tai tulee tapahtumaan, ei ole esitetty, ja toiseksi myyntitapahtuma kuuluu riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeisiin seikkoihin, joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön (yhdistetyt asiat 15/76 ja 16/76, Ranska v. komissio, tuomio 7.2.1979, Kok. 1979, s. 321, 7 kohta; Kok. Ep. IV, s. 311) mukaan ei voida ottaa huomioon. Komission tekemiä monitahoisia arviointeja voidaan tutkia vain niiden seikkojen perusteella, joita sillä oli tiedossaan siinä vaiheessa, kun arvioinnit tehtiin (asia 234/84, Belgia v. komissio, tuomio 10.7.1986, Kok. 1986, s. 2263, 16 kohta; Kok. Ep. VIII, s. 717 asia C-241/94, Ranska v. komissio, tuomio 26.9.1996, Kok. 1996, s. I-4551, 33 kohta ja yhdistetyt asiat T-371/94 ja T-394/94, British Airways ym. ja British Midland Airways v. komissio, tuomio 25.6.1998, Kok. 1998, s. II-2405, 81 kohta).
- 84 Kolmannen kanneperusteen toisen osan osalta on ensinnäkin korostettava, että sen arviointi riippuu suurelta osin päätelmästä, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt kyseisen kanneperusteen ensimmäisen osan osalta. Tär-

kein toteamus, johon komissio nojautuu riidanalaisilla tuilla aiheutettujen kilpailunvääristymien osalta, on näet se, että kyseisillä tuilla on pidetty kantajayhtiöt keinotekoisesti toiminnassa, mikä jo sellaisenaan on vaikuttanut kilpailijarytyksiin, jotka eivät ole saaneet tällaisia tukia.

85 Lisäksi on korostettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komission ei tarvitse näyttää toteen todellisia vaikutuksia, joita laittomilla tuilla on ollut kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tällaisen näytön esittämistä koskevan vaatimuksen asettaminen komissiolle johtaisi näet niiden jäsenvaltioiden suosimiseen, jotka maksavat tukia noudattamatta perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrättyä ilmoitusvelvollisuutta, niiden kustannuksella, jotka ilmoittavat tuesta suunnitteluvaiheessa (asia T-214/95, Vlaams Gewest v. komissio, tuomio 30.4.1998, Kok. 1998, s. II-717, 67 kohta). Tätä oikeuskäytäntöä tukee myös perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan sanamuoto, jonka mukaan yhteismarkkinoille soveltumattomia ovat paitsi tuet, jotka ”vääristävät” kilpailua, myös tuet, jotka ”uhkaavat” vääristää kilpailua.

86 Tässä tilanteessa toteamus, jonka mukaan elvytysohjelmalla ei taattu oikeudellisesti riittävällä tavalla kantajayhtiöiden elinkelpoisuuden palautumista, on jo sellaisenaan riittävä peruste katsoa, että riidanalaisilla tuilla aiheutettiin ainakin potentiaalisia kilpailun vääristymiä.

87 Kolmannen kanneperusteen tämän osan arvioinnin yhteydessä ei siis ole tarpeen antaa ratkaisua niistä uusista tilauksista johtuviin kilpailun vääristymiin liittyvien komission liitännäisten arviointien perusteltavuudesta, joita kantajat olisivat voineet saada elvytysohjelman toteuttamisen jälkeen.

- 88 Todettakoon lopuksi kantajien perusteluista, joiden mukaan niiden poistuminen markkinoilta olisi saattanut luoda tiukan oligopolitilanteen, että komissio on osoittanut riidanalaisessa päätöksessä oikeudellisesti riittävällä tavalla, että oligopolia eivät muodostaneet liikkuvan kaluston valmistajat vaan pikemminkin mahdollisesti rautatieyhtiöt, jotka tekevät hankintansa näiltä valmistajilta.
- 89 Kanneperusteen kolmannen osan osalta (ks. edellä 75 kohta) on aluksi todettava, että komissio muistuttaa riidanalaisessa päätöksessä (VI kohdan kolmas ja neljäs alakohta), että vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevien suuntaviivojen mukaan rakenneuudistuksiin tarkoitettu tuki voidaan hyväksyä ainoastaan neljän päälekkäisen edellytyksen täytyessä.
- 90 Todettuaan, että kaksi ensimmäistä edellytystä, joiden mukaan on ensinnäkin oltava rakenneuudistusohjelma, joka mahdollistaa yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuuden saavuttamisen kohtuullisessa ajassa, ja toiseksi kyseisellä ohjelmalla on estettävä tuesta johtuvat perusteettomat kilpailun vääristymät, eivät olleet täyttyneet, komissio on päätellyt, että tutkittuihin tukiin ”ei voida soveltaa EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan poikkeusta, joka on ainoa poikkeus, jota ylipäätään voidaan soveltaa vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen” (VI kohdan 13 alakohta).
- 91 Todetessaan, että ”ensimmäinen ja tärkein yhteisön suuntaviivojen edellytys (eli sellaisen rakenneuudistusohjelman laatiminen, jolla pyritään palauttamaan yrityksen kannattavuus pitkällä tähtäimellä) ei täyty” (VI kohdan 11 alakohta), komissio on nojautunut muun muassa siihen tietoon, että menettelyä aloitettaessa asianosaisilla yhtiöillä ei ollut uusia tilauksia (VI kohdan kuudes alakohta).

- 92 Tutkiessaan tämän jälkeen tuesta johtuneiden perusteettomien kilpailun vääristymien estämistä koskevaa toista edellytystä komissio on ottanut huomioon uusien tilausten mahdollisuuden (VI kohdan 12 alakohta).
- 93 Riidanalaisen päätöksen perusteluissa ei voida kuitenkaan todeta mitään ristiriitaisuuksia tältä osin. Uusien tilausten mahdollisuus ei ole ristiriidassa sen kiistattoman toteamuksen kanssa, jonka mukaan menettelyä aloitettaessa tällaisia tilauksia ei ollut.
- 94 Kantajat eivät voi väittää, että ne eivät olisi mitenkään kyenneet täyttämään komission asettamia ehtoja.
- 95 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee selvästi, että komissio korostaa toisen edellytyksen yhteydessä kilpailun vääristymiä, jotka johtuvat asianomaisten yhtiöiden keinotekoisesta elossa pitämisestä (VI kohdan 12 alakohta). On siis kohtuullista katsoa, että toista edellytystä — ja mahdollisten tulevien tilausten potentiaalisia vaikutuksia — olisi arvioitu eri tavoin, mikäli olisi ollut olemassa sellainen rakenneuudistusohjelma, joka olisi mahdollistanut asianomaisten yritysten elinkelpoisuuden pitkällä aikavälillä.
- 96 Näin ollen myös kolmas kanneperuste on hylättävä.

- 97 Kaikista edellä esitettyistä syistä kantajien esittämä kolmas kanneperuste on hylättävä.

Neljäs kanneperuste, jonka mukaan perusteluvelvollisuus on laiminlyöty viitattaessa erityishallintojärjestelmää koskevaan Italian lainsäädäntöön

- 98 Kantajat muistuttavat erityisesti siitä, että komissio täsmentää riidanalaisen päätöksen VI kohdan viimeisessä alakohdassa, että komission kantaa niille myönnettyjen tukien laittomuudesta ei muuta myöskään se seikka, että molempiin yrityksiin sovelletaan erityishallintoa. Ne väittävät tämän perustelun olevan täysin merkityksetön, koska riidanalaisia tukitoimenpiteitä ei ole toteutettu lain nro 95/79 nojalla vaan Sisilian ja Sardinian alueellisten lakien perusteella. Asian kannalta merkityksellinen kysymys olisi nimittäin ollut se, voitiinko riidanalaisia tukia pitää komission aikaisemmin hyväksymän tukijärjestelmän soveltamisen yksittäistapauksina.
- 99 Tältä osin on riittävää todeta, että riidanalaisen päätöksen VI kohdan viimeisessä alakohdassa ainoastaan vahvistetaan, ettei sillä, että kantajat ovat erityishallinnossa, ole merkitystä arvioitaessa myönnettyjen tukien laillisuutta, vaikka kantajat niin väittävät. Näin ollen ei ole nähtävissä, miten komissio olisi tältä osin laiminlyönyt EY:n perustamissopiuksen 190 artiklan (josta on tullut EY 253 artikla) mukaisen perusteluvelvollisuutensa.
- 100 Neljäs kanneperuste on näin ollen hylättävä.

- 101 Koska yhtäkään ensimmäisen ja toisen vaatimuksen tueksi esitetyistä kanneperusteista ei voida hyväksyä, nämä molemmat vaatimukset on hylättävä.

Toissijaisesti esitetty kolmas vaatimus

- 102 Kantajat vetoavat toissijaisesti esitetyn kolmannen vaatimuksensa tueksi yhteen kanneperusteeseen, jonka mukaan palautettaville määrille kertyvien korkojen alkamisaika on arvioitu virheellisesti.

Asianosaisten ja muiden osapuolten väitteet ja niiden perustelut

- 103 Kantajat muistuttavat aluksi siitä, että komissio täsmentää riidanalaisessa päätöksessä riidanalaisiin edullisiin ehdoin myönnettyihin lainoihin sisältyvän tuen olevan niihin sovelletun korkokannan ja Italiassa vuonna 1995 voimassa olleen viitekoron (11,35 prosenttia) välinen erotus. Tästä seuraa, että Kellerille on myönnetty 4 228 miljoonan ITL:n suuruinen tuki ja Keller Meccanicalle 903 miljoonan ITL:n suuruinen tuki. Riidanalaisessa päätöksessä määrätään lisäksi siitä, että takaisin perittäville määrille kertyy korkoa tukien myöntämispäivästä riidanalaisien määrien tosiasialliseen takaisinmaksupäivään saakka.
- 104 Kantajat arvioivat, että nämä korot on laskettu virheellisesti siltä osin kuin ne on pahimmassa tapauksessa laskettava siitä hetkestä lähtien, jona ne ovat todellisuudessa alkaneet saada hyötyä kyseisistä lainoista. Niiden saama etu on kuitenkin vain kevennys kyseisten lainojen kuoletuksiin sovellettavaan korkokantaan. Kevennys on alkanut vasta siitä, kun lainojen ensimmäiset erät ovat erääntyneet.

- 105 Komissio esittää, että kantajat ovat alkaneet hyötyä edullisin ehdoin myönnettyjen lainojen positiivisista vaikutuksista siitä hetkestä lähtien, jona varat on annettu niiden käyttöön, koska nämä varat olivat välttämättömiä niiden toiminnan jatkamiseksi. Komission vakiintuneen käytännön mukaan tukien takaisinperimisen yhteydessä huomioon otettava päivämäärä on se päivä, jona tuet on myönnetty.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 106 Aluksi on korostettava, että kantajat kiistävät todellisuudessa vain sen, mistä ajankohdasta lähtien takaisin maksettaville määrille on alkanut kertyä korkoa.
- 107 Tämän jälkeen on muistutettava siitä, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan laittoman tuen suorittamista edeltäneen tilanteen palauttaminen edellyttää sitä, että kaikki tuesta johtuvat taloudelliset etuudet, joilla on kilpailuvastaisia vaikutuksia yhteismarkkinoilla, on poistettu (ks. mm. asia T-459/93, Siemens v. komissio, tuomio 8.6.1995, Kok. 1995, s. II-1675, 97 kohta). Sen ajankohdan määrittämisen osalta, josta alkaen korko on laskettava, edellä esitetystä seuraa, että nämä korot voivat alkaa kertyä vasta siitä päivästä alkaen, jona tuen saajalla on ollut kyseinen pääoma tosiasiallisesti käytettävissään. Tätä sääntöä on tulkittava siten, että korot alkavat kertyä siitä päivästä, jona tuet on tosiasiallisesti annettu tuensaajien käyttöön (em. asiassa Siemens v. komissio annetun tuomion 98—102 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vahvistanut tätä oikeuskäytäntöä asiassa Acciaierie di Bolzano vastaan komissio 16.12.1999 antamassaan tuomiossa (asia T-158/96, Kok. 1999, s. II-3927, 98 kohta) täsmentäessään sen ajankohdan määrittämisen osalta, josta alkaen korko on laskettava, että korot vastaavat sitä taloudellista etua, joka saadaan kyseisen pääoman vastikkeettomasta käytöstä tietyn ajan.

- 108 Tämän oikeuskäytännön valossa vaikuttaa siltä, että komissio on perustellusti katsonut, että riidanalaisia tukia koskevat korot eivät alkaneet kertyä riidanalaisyten lainojen tosiasiallisesta hyödyntämisestä lähtien vaan lainojen myöntämisspäivästä, koska on katsottava, että yrityksillä oli vastaavat määrät käytettävissään kyseisestä päivästä lähtien.
- 109 Kanneperuste on siis todettava perusteettomaksi ja kolmas vaatimus on näin ollen hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

- 110 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvoitettu korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mikäli vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantajat ovat hävinneet asian, ne on velvoitettu vastaamaan omista kuluistaan ja korvaamaan yhteisvastuullisesti komission oikeudenkäyntikulut tämän vaatimusten mukaisesti.
- 111 Lisäksi on hylättävä Italian tasavallan vaatimus, jonka mukaan komissio olisi velvoitettu korvaamaan sen väliintulosta aiheutuneet kulut, koska työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan mukaan väliintulijoina olevien jäsenvaltioiden on vastattava omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu toinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) **Kanne hylätään.**
- 2) **Kantajat veloitetaan vastaamaan omista kuluistaan ja korvaamaan yhteisvastuullisesti komission kulut.**
- 3) **Väliintulija vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Meij

Lenaerts

Jaeger

Pirrung

Vilaras

Julistettiin Luxemburgissa 30 päivänä tammikuuta 2002.

H. Jung

A. W. H. Meij

kirjaaja

laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja